

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเชิงประเมินธรรมสถานจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินบทบาทของธรรมสถานจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อันจะเป็นแนวทางในการดำเนินงานสำหรับหน่วยงานของมหาวิทยาลัยในอนาคต

วิธีการศึกษาประกอบด้วย การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมของธรรมสถาน พร้อมไปกับการสังเกตเรื่องราวต่าง ๆ และสัมภาษณ์บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับธรรมสถาน คือ อดีตอธิการบดีผู้ก่อตั้งธรรมสถาน ผู้ออกแบบอาคาร ผู้ออกแบบภูมิทัศน์ คณะกรรมการบริหารและเจ้าหน้าที่ธรรมสถาน วิทยากรของกิจกรรมที่จัดในธรรมสถาน ตลอดจนผู้ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในธรรมสถาน โดยเฉพาะผู้เข้าฟังการบรรยายธรรม ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ เพื่อประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมของธรรมสถาน นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้วิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวกับธรรมสถาน อาทิ ประวัติ รายงานการประชุมคณะกรรมการบริหารธรรมสถาน และงบประมาณของธรรมสถาน เป็นต้น

จากการประเมินองค์ประกอบของธรรมสถานซึ่งประกอบด้วย ด้านกายภาพ การบริหารงาน การจัดกิจกรรม และการบริการของธรรมสถาน อันแสดงถึงภาพรวมเกี่ยวกับบทบาทของธรรมสถานร่วมกับข้อเสนอแนะที่ได้จากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับธรรมสถาน ผู้วิจัยได้เสนอทิศทางของธรรมสถานอันเป็นแนวทางในการดำเนินงานในอนาคต อันประกอบด้วยแนวทางหลัก 2 ประการ คือ ควรมีตัวแทนจากกลุ่มเป้าหมายทุกฝ่ายของมหาวิทยาลัยเข้ามาเป็นผู้แทนในธรรมสถาน และนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาใช้ในการพัฒนาให้ธรรมสถานเป็นศูนย์รวมความรู้ ข้อมูลและข่าวสารทางศาสนาต่าง ๆ รวมทั้งใช้ในการพัฒนางานของห้องสมุดธรรมสถาน

5.1 การอภิปรายผลการวิจัย

ธรรมสถานก่อสร้างจากเงินของมหาวิทยาลัยสมทบกับเงินทุนจากเงิน 250,000 บาท ที่ ฯพณฯ ศรีสุภาส จันทโรบล อดีตผู้นำของประเทศอินเดียได้บริจาคให้แก่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปี พ.ศ. 2488 เพื่อให้มีการจัดสร้างถาวรวัตถุที่จะช่วยเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศไทยกับประเทศอินเดีย ธรรมสถานได้รับการจัดตั้งขึ้นเมื่อเดือนพฤศจิกายน 2521 โดยมีวัตถุประสงค์ให้เป็นสถานที่ในการจัดกิจกรรม ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและประเพณี อันยังประโยชน์ทางด้านจิตใจแก่ชาวจุฬาฯ และได้แผ่แผ่แก่ผู้คนอื่น ๆ ในสังคม มหาวิทยาลัยได้จัดหาสถานที่อันมีความเหมาะสมเพื่อเป็นที่ตั้งของธรรมสถาน รวมทั้งจัดสภาพแวดล้อมให้มีความร่มรื่นตามธรรมชาติ

สร้างตัวอาคารเพื่อการจัดกิจกรรมทุกประเภททางศาสนา อาทิ การบรรยาย การสนทนา การประชุม วิชาการ การฝึกปฏิบัติ และการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ฯลฯ

มหาวิทยาลัยได้ให้ความสำคัญต่อธรรมสถาน โดยการมีตัวแทนฝ่ายบริหารในคณะกรรมการบริหารของธรรมสถาน กล่าวคือ อธิการบดีเป็นประธาน รองอธิการบดีคนหนึ่งเป็นรองประธาน และรองอธิการบดีอีกคนหนึ่งเป็นกรรมการ ในด้านงบประมาณนั้นมหาวิทยาลัยได้ให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ตลอด ผู้อำนวยการธรรมสถานจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ศ ดร. ระวี ภาวิไล) เป็นบุคคลหนึ่งที่ได้ร่วมก่อตั้งธรรมสถาน และดำรงตำแหน่งนี้ตั้งแต่แรกเริ่มมาโดยตลอด ท่านได้สรรหาอาจารย์ในมหาวิทยาลัยมาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางศาสนาพุทธ คริสต์ และอิสลามร่วมในคณะกรรมการบริหารธรรมสถาน ก่อให้เกิดความร่วมมือเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทางศาสนาทุกศาสนา ยิ่งไปกว่านั้น ท่านยังได้จัดธรรมสถานให้มีบรรยากาศเหมาะสมกับการทำงานด้านศาสนา ส่งผลให้นอกจากคณะกรรมการบริหารธรรมสถานแล้ว เจ้าหน้าที่ วิทยากร ผู้ร่วมกิจกรรม ผู้ใช้บริการ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับธรรมสถานอื่น ๆ ร่วมแรงร่วมใจกัน ทำให้งานต่าง ๆ ในธรรมสถานลุล่วงไปด้วยดี ธรรมสถานจึงเป็นสถานที่เปิดซึ่งบุคคลทั่วไปเข้ามาใช้ประโยชน์ได้ ตั้งแต่มาหาความสงบในบรรยากาศที่แวดล้อมด้วยต้นไม้ใหญ่ ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ใช้บริการ เช่น ห้องสมุด และขอใช้สถานที่ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ

อาจกล่าวได้ว่า ธรรมสถานได้วางบทบาทของตนไว้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้เพราะธรรมสถานได้ดำเนินงานไปตามวัตถุประสงค์และความคาดหวังของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ดังจะอภิปรายต่อไปนี้

5.1.1 การดำเนินงานของธรรมสถานจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาวัตถุประสงค์ของธรรมสถานจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จะเห็นได้ว่า ประกอบด้วย 2 ส่วนที่มีความสัมพันธ์กัน คือ

1. เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา และเผยแพร่พิธีกรรมอันเกี่ยวเนื่องด้วยประเพณีทางศาสนาทุกศาสนา
2. เพื่อจัดกิจกรรมที่เป็นการปลูกฝังคุณธรรม ซึ่งรวมไปถึงการเผยแพร่คำสอนของศาสนาในศาสนาต่าง ๆ การจัดกิจกรรมที่สร้างเสริมศีลธรรม ชี้นำแนวทางดำเนินชีวิตที่สงบสุข ขจัดทุกข์ของบุคคล ลดละความขัดแย้งในสังคม สนับสนุนเสริมสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้นในโลก และส่งเสริมให้เกิดความรู้ความเข้าใจลึกซึ้งถึงแก่นแท้ของศาสนธรรม ยิงผลไพบูลย์แก่ชีวิตของตนและสังคม

ธรรมสถานได้จัดกิจกรรมทุกรูปแบบครอบคลุมวัตถุประสงค์ทั้ง 2 ส่วน โดยกิจกรรมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับศาสนา อันได้แก่ งานมาฆบูชา งานวิสาขบูชา งานคริสต์มาส งานละศีลอดของ

ศาสนาอิสลาม อันรวมไปถึงการร่วมจัดนิทรรศการส่งเสริมพุทธศาสนาเนื่องในเทศกาลวิสาขบูชา ณ บริเวณทลสนามหลวง กรุงเทพมหานคร ในนามของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ส่วนกิจกรรมที่เป็นการปลูกฝังคุณธรรม ได้แก่ กิจกรรมบรรยายธรรม โครงการค่ายศึกษาและปฏิบัติธรรม รายการ "คุณค่าชีวิต" ทางสถานีวิทยุจุฬาฯ F.M. คลื่นความถี่ 101.5 MHz. รวมทั้งการให้บริการห้องสมุดสำหรับหนังสือและเทปธรรมะของศาสนาต่างๆ ตลอดจนจัดกิจกรรมที่เป็นการปลูกฝังคุณธรรมต่างก็เป็นการเผยแพร่คำสอนในศาสนา สร้างเสริมศีลธรรม ชี้นแนวทางดำเนินชีวิต ขจัดความทุกข์ โดยการให้ความรู้ ความเข้าใจถึงแก่นแท้ของศาสนธรรม นอกจากนี้ ธรรมสถานยังจัดให้มีกิจกรรมที่เป็นการสนับสนุนและส่งเสริมสันติภาพให้เกิดขึ้นในโลก เช่น การบรรยายเกี่ยวกับศาสนาและสันติภาพ ในโอกาสที่ปี พ.ศ. 2529 เป็นปีสันติภาพสากล โครงการค่าย "ศาสนาเพื่อสันติ" เมื่อ พ.ศ. 2530 การประชุมวิชาการ ปี พ.ศ. 2530 2536 2537 2538 และ 2541 เรื่อง ศาสนธรรมกับสันติภาพ ศาสนากับวิกฤตการณ์ของโลก ศาสนาดับทุกข์แห่งยุคสมัย ศาสนากับคุณค่าความเป็นมนุษย์ และ ศาสนากับภาวะวิกฤต ตามลำดับ

นอกจากกิจกรรมที่จัดโดยธรรมสถานแล้ว ธรรมสถานยังให้หน่วยงานและคณะบุคคลทั้งภายในและภายนอกจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยใช้สถานที่ในการจัดกิจกรรม จากการดำเนินงานที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้รับความพึงพอใจและประโยชน์จากการนำความรู้และหลักธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิต เมื่อประมวลเข้ากับองค์ประกอบของธรรมสถานทางด้านกายภาพและการบริหารงาน ถือได้ว่า ต่างเกื้อกูลกัน ทำให้เห็นถึงบทบาทของธรรมสถานว่า ธรรมสถานสามารถจัดกิจกรรมต่างๆ ให้กับบุคคลที่สนใจได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยรูปแบบและเนื้อหาของกิจกรรมรวมทั้งประโยชน์และความพึงพอใจที่ผู้ร่วมกิจกรรมได้รับ

5.1.2 การดำเนินงานของธรรมสถานจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยตามความคาดหวังของบุคคลที่เกี่ยวข้อง

ปัจจุบัน บุคคลที่เกี่ยวข้องกับธรรมสถานมีความคาดหวังต่อบทบาทของธรรมสถานอยู่ 2 ประการ คือ

ประการแรก บทบาทตามความคาดหวังที่จะให้ธรรมสถานชี้แนะความรู้ทางธรรมแก่สังคม ในกรณีที่สังคมมีปัญหาข้อถกเถียงและต้องการข้อยุติ ในเรื่องนี้บทบาทที่เห็นได้ของธรรมสถานคือการนำธรรมะของศาสนาเสนอแนะเป็นแนวทางในการเตรียมตัวรับสภาพที่เปลี่ยนแปลงไปของสังคม เช่น การประชุมวิชาการเรื่อง "ศาสนากับสถานการณ์ปี 2000" เมื่อวันที่ 21 - 22 มกราคม 2542 อันเป็นการเผยแพร่หลักคำสอนทางศาสนาทั้งพุทธ คริสต์ และอิสลาม ให้สังคมมีความเข้าใจ ใช้ปัญญาไตร่ตรองพิจารณา ไม่ตื่นตระหนกไปกับเรื่องราวซึ่งมีการเอ่ยถึงเหตุร้ายต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นใน

ปี ค.ศ. 2000 ซึ่งมีการพูดกันว่า เป็นคำพยากรณ์ในทางศาสนา และร่วมศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตลอดช่วงศตวรรษที่ 20 ที่ผ่านมา ดังนั้น นับได้ว่า การประชุมวิชาการครั้งนี้ให้ข้อคิดอันเป็นประโยชน์ต่อสังคม ในการพิจารณาเหตุการณ์ต่าง ๆ และใช้หลักคำสอนทางศาสนามาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

ในสภาพที่วิทยาการเจริญไปอย่างรวดเร็วเช่นในปัจจุบัน ธรรมสถานอาจจะจัดการประชุมหาข้อสรุปทางศาสนา เช่น ความรู้ทางพันธุกรรมที่สามารถตัดต่อยีนเป็นการทำทายพระเจ้าหรือไม่ มุมมองต่อเรื่องนี้ควรเป็นอย่างไร มนุษย์จะใช้ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ในขอบเขตเพียงใด

ประการที่สอง บทบาทตามความคาดหวังที่จะให้ธรรมสถานเป็นแหล่งผดุงคำสอนที่ถูกต้องทางศาสนา บทบาทด้านนี้ธรรมสถานได้ปฏิบัติมาตลอด โดยการจัดกิจกรรมและหาวิทยากรมาให้ความรู้สำหรับกิจกรรมนั้น ๆ อีกทั้งกรรมการบริหารธรรมสถานประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิของศาสนา พุทธ คริสต์ และอิสลาม ซึ่งสามารถให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งที่ธรรมสถานจัดเอง รวมทั้งกิจกรรมที่บุคคลในศาสนาต่าง ๆ ได้มาจัดในธรรมสถานอันได้กล่าวแล้ว

ดังนั้น อาจสรุปได้ว่า ธรรมสถานสามารถดำเนินบทบาทได้ตามวัตถุประสงค์ โดยพิจารณาจากรูปแบบและเนื้อหาของกิจกรรมที่ธรรมสถานจัด ตลอดจนความพึงพอใจและประโยชน์ที่ผู้ร่วมกิจกรรมได้นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ ธรรมสถานได้ตอบสนองความคาดหวังในการชี้แนะความรู้ทางธรรมต่อสังคม และรักษาคำสอนที่ถูกต้องทางศาสนา

5.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับธรรมสถานจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทบาทของธรรมสถานได้ดำเนินไปด้วยดีโดยตอบสนองวัตถุประสงค์ และความคาดหวังของผู้ที่เกี่ยวข้อง นับได้ว่าเป็นจุดเด่นหรือจุดแข็งของธรรมสถาน แต่ในส่วนจุดด้อยที่จะนำมากล่าวในที่นี้คือ การที่ชาวจุฬายังเข้ามาร่วมฟังกิจกรรมบรรยายธรรมของธรรมสถานเป็นจำนวนน้อย เฉลี่ยเพียงหนึ่งในสามของผู้เข้าฟังเท่านั้น อาจเป็นเพราะยังไม่ทราบว่ามีกิจกรรมอย่างไรบ้างในธรรมสถาน หรือกิจกรรมเหล่านั้นมีประโยชน์อย่างไร อีกประการหนึ่ง กิจกรรมของธรรมสถานในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมทางพุทธศาสนา กิจกรรมของศาสนาอื่นที่จัดขึ้นนั้นมีน้อยมาก ทั้งที่ในปี พ.ศ. 2539 ได้มีกิจกรรมทางศาสนาอิสลาม คือ การสนทนาทางวิชาการอิสลาม นับว่ากิจกรรมของศาสนาอื่นขาดช่วงไป อาจเป็นเพราะขาดผู้รับช่วงจัดสืบต่อมา ผู้วิจัยขอเสนอแนะเกี่ยวกับธรรมสถานจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แยกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านกายภาพ การบริหารงาน การจัดกิจกรรม และการบริการ ดังนี้

ด้านกายภาพ ธรรมสถานนับได้ว่า ตั้งอยู่ในทำเลที่เหมาะสมแก่การเป็นสถานที่จัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับศาสนาและพัฒนาจิตใจ กล่าวคือ อยู่ด้านหลังติดกับรั้วของมหาวิทยาลัย มีอาณา

บริเวณเป็นสัดส่วนและกว้างขวาง มีความเงียบสงบ ไม่ได้รับการรบกวนจากสภาพรอบข้าง อีกทั้งยังจัดให้มีความร่มรื่นเย็นสบายจากหมุดต้นไม้ใหญ่ที่ปลูกไว้ อันเป็นส่วนหนึ่งที่ตั้งดูดีให้คนเข้ามาในบริเวณนี้ แต่ถึงกระนั้น สนามโดยรอบธรรมสถานยังต้องการการดูแลเป็นพิเศษ ไม่ให้หญ้าบางส่วนตาย ดินแตกแห้ง เพื่อดำรงคงไว้ให้มีทัศนียภาพที่สดชื่นสบายตา เหมาะแก่การเป็นสถานที่ในการบำเพ็ญธรรม นอกจากนั้น ควรจัดทำป้ายชื่อ “ธรรมสถานจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” ให้ผู้ผ่านมาเห็นได้ชัดเจน อันเป็นการประชาสัมพันธ์ธรรมสถาน ขณะเดียวกันให้เป็นที่ประจักษ์แก่บุคคลที่ผ่านไปมา

ด้านการบริหารงาน การประชาสัมพันธ์ยังคงค่อนข้างโบราณ (conservative) ธรรมสถานเป็นฝ่ายตั้งรับมากกว่ารุก กล่าวคือ มักจะรอให้ผู้สนใจเป็นฝ่ายเข้ามาหา แม้แต่บุคคลในมหาวิทยาลัยบางคนก็ยังไม่รู้ถึงกิจกรรมของธรรมสถาน จึงควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ในเชิงรุกให้กว้างขวางยิ่งขึ้นเป็นที่ทราบในหมู่ชาวจุฬาฯ ว่า นอกจากจะร่วมกิจกรรมของธรรมสถานแล้ว ยังสามารถใช้ลานโถงหรือห้องต่าง ๆ เพื่อการปฏิบัติธรรมหรือสำหรับการจัดกิจกรรมกลุ่มได้ด้วย นอกจากนั้น ธรรมสถานยังให้บริการสถานที่สำหรับบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกใช้เกี่ยวกับกิจกรรมทางศาสนาได้อีกด้วย และมีห้องสมุดที่รวบรวมหนังสือของทุกศาสนา

ด้านการจัดกิจกรรม กิจกรรมที่ผู้สนใจเสนอให้ธรรมสถานพิจารณาจัดขึ้นในโอกาสต่อไป อาทิ การเปิดอบรมในหลักสูตรวิปัสสนากรรมฐาน อภิธรรม และภาษาบาลี กิจกรรมต่าง ๆ ในธรรมสถานควรเน้นกิจกรรมทางด้านปฏิบัติ อาจจัดให้มีกิจกรรมภาคฤดูร้อน หรือมีกิจกรรมในระหว่างวัน ธรรมสถานควรมีการบรรยายให้ความรู้ทางด้านพุทธศาสนานิกายอื่น ๆ รวมทั้งเชิญวิทยากรมาให้ความรู้เกี่ยวกับศาสนาต่าง ๆ ส่วนข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบรรยายธรรม มีผู้เสนอว่า กิจกรรมการบรรยายธรรมแต่ละรายการควรมีความต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน และควรมีการพิมพ์หนังสือรวบรวมการบรรยายธรรมในแต่ละครั้ง รวมทั้งธรรมสถานควรรายการจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ เช่น การพัฒนาศาสนสถานต่าง ๆ และบำรุงช่วยเหลือวัดที่ยากจน ฯลฯ

ด้านการบริการ ในยุคข้อมูลข่าวสารและความเจริญทางเทคโนโลยี เช่นปัจจุบัน ธรรมสถานควรจัดเผยแพร่ความรู้ของศาสนาทุกศาสนาโดยผ่านทาง Internet ไม่ว่าจะเป็น Website, Webpage, E-Mail, Chat เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป ข้อเสนอแนะต่อธรรมสถานจะมีว่า ในด้านกายภาพ ควรรักษาสภาพแวดล้อมของธรรมสถานให้คงไว้ เพื่อเป็นสถานที่ให้ความสงบทางใจ ในด้านการบริหารงาน ควรจะมีการประชาสัมพันธ์ให้บุคคลในมหาวิทยาลัย และผู้สนใจทั่วไปได้มาใช้ประโยชน์จากธรรมสถาน ในด้านการจัดกิจกรรมของทุก ๆ ศาสนานั้น สมควรจะได้กระตุ้นให้มีการจัดกิจกรรมของศาสนาอื่น ๆ

ให้เป็นสัดส่วนที่เหมาะสม รวมทั้งควรจะมีกิจกรรมทางด้านการปฏิบัติให้มากขึ้น และในด้านการบริการ ควรจะมีการจัดทำสื่อเผยแพร่ความรู้ของทุกศาสนาทาง Internet

5.3 ทิศทางของธรรมสถานจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในอนาคต

จากการศึกษาธรรมสถานจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยสามารถสรุปเป็นแนวทางสำหรับธรรมสถานได้ ดังนี้

ธรรมสถานได้เริ่มดำเนินการจากการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารมาตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน 2521 ก่อนสถานที่ทำการจะแล้วเสร็จ เพื่อเป็นศูนย์กิจกรรมทางศาสนาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำหรับบุคคลของมหาวิทยาลัยและประชาชนทั่วไป ธรรมสถานได้จัดสภาพทางกายภาพ การบริหารงาน การจัดกิจกรรม และการให้บริการ สอดคล้องกับบทบาทที่กำหนดโดยวัตถุประสงค์ของธรรมสถาน และบทบาทที่กำหนดตามความคาดหวังของบุคคลต่อธรรมสถาน ด้วยพื้นที่ตัวอาคาร และบุคลากรในปัจจุบัน ธรรมสถานสามารถรับผู้มาร่วมกิจกรรมได้ดีมาโดยตลอด จึงอาจกล่าวได้ว่า ด้วยความพร้อมที่มีอยู่ ธรรมสถานสามารถดำเนินบทบาทต่อไปได้อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ สอดคล้องกับการศึกษาของวชิรา วิชยานุวัตติ (2528) ที่ว่า ธรรมสถานได้ทำหน้าที่ (function) ต่อสังคมส่วนหนึ่ง ซึ่งไม่ถือว่าเป็นการแย่งหน้าที่ของสถาบันทางศาสนา เช่น วัด โบสถ์ และสุเหร่า ไต ๆ ทั้งสิ้น

ในขณะนี้ พบว่า บุคคลในมหาวิทยาลัยโดยเฉพาะนิสิตยังเข้ามาใช้ประโยชน์จากธรรมสถานน้อยมาก ดังนั้น เพื่อให้ นิสิตปัจจุบันได้ใช้สิทธิและโอกาสในการที่จะได้พัฒนาตนเองจากกิจกรรมต่าง ๆ ในธรรมสถาน ธรรมสถานควรให้พวกเขาเหล่านี้ได้มีส่วนเข้ามาร่วมแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และร่วมทำงานกับธรรมสถาน โดยให้มีตัวแทนของนิสิตจากชมรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ในองค์การบริหารสโมสรนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยซึ่งมีอยู่เดิมแล้ว อันได้แก่ ประธานชมรมพุทธศาสนาและประเพณี ประธานชมรมศาสนศึกษา แผนกคริสเตียน ประธานชมรมศาสนศึกษา แผนกอิสลาม ประธานชมรมศาสนศึกษา แผนกคาทอลิก และประธานชมรมจิตศึกษา มาเป็นตัวแทนนิสิตในคณะกรรมการบริหารธรรมสถาน ความคิดและความร่วมมือจากผู้แทนนิสิต 5 กลุ่มนี้ จะได้มีส่วนทำให้งานของธรรมสถานเข้าสู่ นิสิตมากขึ้น นอกจากนั้น ธรรมสถานควรมีผู้แทนที่เป็นอาจารย์จำนวน 5 คน ในจำนวนนี้ 4 คน เป็นอาจารย์ที่สอนเกี่ยวกับศีลธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ และปรัชญา จากคณะครุศาสตร์ อักษรศาสตร์ และแพทยศาสตร์ เป็นต้น อีก 1 คน เป็นผู้แทนจากสโมสรอาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ด้วยอาจารย์และนิสิตในจำนวนเท่ากันเป็นตัวแทนในคณะกรรมการบริหารธรรมสถานนี้ อนึ่ง ธรรมสถานควรมียังคงมีผู้แทนจากสมาคมนิสิตเก่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยร่วมอยู่ในคณะกรรมการบริหาร อันทำให้ธรรมสถานมีตัวแทนจากทุกฝ่ายและทุกระดับอายุในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อธรรมสถานจะได้รับประโยชน์จากมุมมองอันหลากหลายของ

บุคคลเหล่านี้ คณะกรรมการบริหารธรรมสถานได้ทำหน้าที่มาด้วยดีตลอดระยะเวลา 20 กว่าปีที่ผ่านมา การปรับเปลี่ยนคณะกรรมการบริหารให้มีตัวแทนทุกศาสนา ทุกวัยและทุกเพศ จึงเป็นการสมควรยิ่ง

ขณะที่สังคมไทยอยู่ในยุควุ่นวายและสับสนด้วยปัญหานานาประการ ทั้งทางเศรษฐกิจ ศีลธรรม เทคโนโลยี ฯลฯ ธรรมสถานนับเป็นหน่วยงานที่สำคัญของมหาวิทยาลัย ที่จะป็นจุดหล่อหลอมให้นิสิตปัจจุบันได้เจริญเติบโต มีเพียงแต่เป็นผู้รอบรู้ทางศิลปวิทยาเท่านั้น แต่จะต้องเป็นผู้มี “คุณธรรม” ควบคู่ไปด้วยกัน ณ จุดนี้ ผู้วิจัยจึงขอเสนอให้ทางมหาวิทยาลัยนอกจากสนับสนุนด้านทรัพยากรทางการเงินแล้ว จะต้องให้ความจริงจังในนโยบายการดำเนินงานของธรรมสถานด้วย

ในส่วนของห้องสมุดธรรมสถาน นับได้ว่า เป็นแหล่งความรู้ทางศาสนา ซึ่งประกอบด้วยหนังสือและเทปธรรมะสำหรับการศึกษา ค้นคว้า หรืออ่านให้เกิดความสงบสบายใจ ตามความประสงค์ของแต่ละบุคคล ธรรมสถานสามารถพัฒนาระบบห้องสมุดให้มีความสะดวกในการให้บริการ โดยนำระบบคอมพิวเตอร์มาใช้ ซึ่งจะทำให้การหาหนังสือ เทปธรรมะ และการค้นหาข้อมูลความรู้ต่าง ๆ เป็นไปได้อย่างรวดเร็ว อีกทั้งธรรมสถานควรเชื่อมระบบคอมพิวเตอร์นี้กับฐานข้อมูลของหอสมุดกลางของสถาบันวิทยบริการ

ยิ่งไปกว่านั้น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยควรสนับสนุนให้ธรรมสถานเป็นศูนย์กลางรวบรวมความรู้ทางศาสนาด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยมี Website และ E - Mail ที่บุคคลทั่วไปสามารถเชื่อมโยงเข้ามาหาข้อมูลได้อย่างทันสมัย

จากเจตนาและเงินทุนตั้งต้นจาก ฯพณฯ ศรีสุภาส จันทโรโบส ก่อให้เกิดการรวมความคิดร่วมมือร่วมใจกันจากทุกฝ่ายในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จนเกิดเป็นรูปธรรม คือ ศูนย์กิจกรรมของศาสนาต่าง ๆ ในนาม “ธรรมสถานจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” ขึ้น ดำเนินงานจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับทุกศาสนาอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลาร่วมสองทศวรรษแล้ว และสร้างแนวคิดเกี่ยวกับสันติภาพของโลก ปลูกฝังคุณธรรม แนะนำแนวทางดำเนินชีวิต นับได้ว่า ธรรมสถานดำเนินบทบาทในการเป็นศูนย์กิจกรรมของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ให้คุณค่าแก่ชีวิตจิตใจ นอกเหนือจากความรู้ทางวิชาการที่บุคคลได้รับจากส่วนอื่น ๆ ของมหาวิทยาลัย